

Nr 1.

Ankom till Riksdagens kansli den 6 mars 1912 kl. 8 e. m.

*Andra kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande nr 1 i
anledning af herr J. Olofssons i Digernäs motion om
skrifvelse till Kungl. Maj:t angående inrättande af ett
permanent statslotteri.*

Uti en inom Andra kammaren af herr Olofsson i Digernäs väckt och till kammarens första tillfälliga utskott hänvisad motion (nr 35) hemställes, att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes låta utarbета och till Riksdagen snarast möjligt framlägga förslag till upprättandet af ett under statens förvaltning ställt, permanent penninglotteri, hvars vinst afsattes till en ålderdomspensioneringsfond.

Till stöd för motionen anför motionären följande:

»Ett permanent statslotteri står fortfarande som en nationalekonomisk fråga för vårt land, och ålderdomspensionering för det svenska folket är ännu en olöst gåta. Vi se med öppna ögon, huru millionerna rulla ut till de utländska penninglotterierna; vi se också, hur det ena inländska lotteriet aflöser det andra, och en mångfald lotterier inom landet spela jämt. Vi måste äfven förstå, att det kräfvades pengar för att lösa frågan och det allvarsamma krafvet på en ålderdomsförsäkring. Jag skall ej vidare framhålla de många motiv, som tala för ett penninglotteri; de äro näst föregående riksdagarna kraftigt påvisade.»

Den i förevarande motion berörda frågan om inrättande af ett statslotteri har upprepade gånger varit föremål för behandling inom *Historik.*

Bihang till Riksdagens protokoll 1912. 13 saml. 1 afd. 1 häft. (Nr 1.) 1

Riksdagen. Vid dessa tillfällen har en mångfald olika synpunkter gjorts gällande i ämnet, och utskottet anser sig nu icke böra fullständigt redogöra för frågans tidigare behandling, då denna redogörelse skulle blifva alltför vidlyftig. Utskottet har emellertid ansett sig böra lämna en kortare historik i ämnet.

Det äldsta svenska statslotteriet dagtecknar sig, såvidt utskottet har sig bekant, från år 1758. Nämda lotteri afsåg närmast att skaffa staten ett billigt krigslån till förande af det pommerska kriget, som då nyligen utbrutit. Inrättandet af ett statslotteri i mera egentlig mening föreslogs af Kungl. Maj:t vid 1769—70 års riksdag, och ständerna beslöto då, att ett s. k. nummerlotteri skulle upprättas. Detta lotteri kom dock icke till stånd förrän efter statshvälfningen 1772, då Gustaf III påbjöd inrättandet af ett nummerlotteri.

Emellertid väcktes i början af 1800-talet upprepade gånger förslag om nummerlotteriets afskaffande, och vid 1840—41 års riksdag ledde dessa förslag äntligen till åsyftadt resultat. Detta ständernas beslut om lotteriets afskaffande sanktionerades af Kungl. Maj:t. År 1844 utfärdades därefter en förordning, innefattande förbud mot inrättande af lotterier samt mot utbudande och afyttrande af lotter. Undantag medgafs endast för välgörande ändamål samt för bortlottning af konst saker till förmån för svenska konstidkare.

Sedermera har inrättandet af ett statslotteri flere gånger föreslagits i motioner, hvilka dock alltid af Riksdagen afslagits, så t. ex. vid 1888, 1889, 1895, 1899, 1901 och 1902 års riksdagar. År 1906 framkom inom Andra kammaren ånyo förslag angående inrättande af ett lotteri, men kammaren afslog förslaget med 131 röster mot 68. Vid 1907 års riksdag blef frågan åter föremål för behandling inom Riksdagen i anledning af framställd interpellation, och 1908 väcktes förslag i båda kamrarna, afseende inrättande af ett statslotteri, hvaraf vinsten enligt motioner i Andra kammaren skulle användas till tuberkulossjukvårdens främjande. I en annan motion i samma kammare föreslogos åtgärder till förhindrande af spel å utländska lotterier utan införande af ett statslotteri. De inom Andra kammaren väckta motionerna blefvo, i hvad de afsågo inrättandet af ett statslotteri, afstyrkta af vederbörande utskott samt afslagna af kammaren med 109 röster mot 91. I enlighet med utskottets hemställan beslöt kammaren emellertid att hos Kungl. Maj:t anhålla om förslag till nya bestämmelser angående lotterier samt förslag till åtgärder, genom hvilka spel å utländska lotterier kunde förhindras eller inskränkas, detta dock utan inrättande af ett statslotteri. Första kammaren däremot

beslöt, sedan ärendet återremitterats till vederbörande utskott, att i öfverensstämmelse med ett af utskottet senare afgifvet utlåtande i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att till stäffande af spel å utländska lotterier åtgärder måtte vidtagas, vare sig utan inrättande af ett statslotteri eller i förening med ett sådant lotteri, hvaraf vinsten finge användas endast till främjande af särskilda kulturella och filantropiska ändamål.

Vid 1909 års riksdag väcktes i Andra kammaren återigen motion om inrättande af ett statslotteri, hvars vinstmedel eller afkastning skulle användas till befrämjande af skogsodling. Motionen afstyrktes emellertid af vederbörande utskott och afslogs af kammaren med 134 röster mot 59. Under riksdagen 1910 väcktes i Andra kammaren två motioner i ämnet, dels af herr Olofsson angående skrifvelse till Kungl. Maj:t med anhållan om förslag till upprättande af ett under statens förvaltning ställt permanent penninglotteri, hvars vinst skulle afsättas till en ålderdomspensioneringsfond, dels ock af herr J. A. Jonsson i Hökhult angående anhållan hos Kungl. Maj:t om förslag till ett under statens kontroll och förvaltning stående permanent penninglotteri, hvars vinstmedel eller afkastning skulle afsättas till en fond, med ändamål, att, när den tillsammans med invalid- och ålderdomspensioneringsfonden blifvit stor nog, röntan därpå skulle användas till allmän invalid- och ålderdomspensionering. Vederbörande utskott hänvisade i afgifvet utlåtande till att Kungl. Maj:t utsett sakkunniga för utredande af lotterifrågan, hvarom vidare här nedan, samt att de sakkunniga just då blifvit färdiga med sitt betänkande, och fann i denna omständighet ett afgörande skäl för sin hemställan, att motionerna icke måtte till någon Andra kammarens åtgärd föranleda. Kammaren biföll äfven sedermera denna utskottets hemställan. Vid förlidet års riksdag förnyade herr Olofsson sin ofvannämnda motion, men utskottet afstyrkte densamma under framhållande af att lotterifrågan fortfarande vore under utredning, och kammaren afslog äfven denna gång motionen, ehuru med en ringare majoritet.

Redan under år 1907 hade Kungl. Maj:t nämligen i anledning af en 1905 inkommen skrifvelse från svenska generalkonsuln i Köpenhamn samt yttranden från olika myndigheter bemyndigat chefen för civildepartementet att tillkalla sakkunniga personer med uppdrag att så allsidigt som möjligt utreda frågan, huruvida för reglerandet af lotterier gällande lagstiftning borde underkastas revision, samt om ytterligare åtgärder borde vidtagas till förhindrande af utländska lottsedlars spridande i riket. De med anledning härpå tillkallade sakkunniga aflämnade under februari 1910 betänkande och förslag angående åtgärder till förhindrande

af utländska lottsedlars spridande i riket och förändrad lagstiftning om lotterier, hvarjämte yttranden i ämnet inhämtats från vissa myndigheter.

De sakkunniga förklara i nämnda betänkande, att ehuru införandet af ett svenskt statslotteri skulle i ej ringa mån motverka spel å utländska lotterier, så vilja de sakkunniga af anförda skäl icke tillråda upprättandet af ett dylikt lotteri. Till förhindrande af spel å utländska lotterier anse de sakkunniga däremot, att vissa restriktiva åtgärder kunde vidtagas.

*Utskottets
yttrande.*

Utskottet, hvilket med afseende å frågan om inrättande af ett svenskt statslotteri för sin del principiellt ställer sig på samma ståndpunkt som Andra kammaren vid 1908 års riksdag, anser sig emellertid här icke behöfva ingå i pröfning af alla skäl, som kunna angifvas för inrättandet af ett dylikt lotteri utan endast böra gendriva de skäl, som motionären nu i hufvudsak anført.

Beträffande då först den af motionären framhållna nationalekonomiska synpunkten, så är det visserligen för utskottet känt, att ett större penningbelopp på af motionären angifvet sätt årligen afhändes landet, men anser utskottet inrättandet af ett permanent statslotteri medföra så mångahanda olägenheter af moralisk och social art, att utskottet för sin del icke anser sig kunna förorda upprättandet af ett statslotteri för att därigenom möjligen kunna innehålla någon del af de penningar, som nu gå till de utländska lotterierna. Utskottet anser däremot, att allt hvad som lämpligen kan göras för att hindra spel å utländska lotterier, utan införande af ett statslotteri, snarast möjligt bör företagas.

Angående därefter motionärens framhållande af att ett större antal inhemska lotterier för olika, ofta föga allmännyttiga ändamål förekomma samt att inrättandet af ett statslotteri vore att föredraga framför dylika licenslotterier, så får utskottet medgifva, att de ständigt återkommande penninglotterierna för olika ändamål kunna medföra olägenheter af betänkelig art. Utskottet vill emellertid framhålla, att det är Kungl. Maj:t, som på administrativ väg utfärdat gällande lotteriförordning och, förutom af Konungens befallningshafvande medgifna lotterier, vid sidan af denna förordning för allehanda speciella ändamål beviljat lotterier, samt att någon ändring i nämnda förhållande icke för närvarande är föremål för utskottets pröfning. För sin del håller dock utskottet före, att den beskattning af svenska medborgare, som förekommer i form af penninglotterier, i stort sedt icke bör tillåtas utan Riksdagens samtycke, samt att en ändring af lotteriförordningen i syfte att begränsa Kungl. Maj:ts rätt att bevilja hållandet af lotterier är önskvärd. På så sätt skulle ju det

skäl för inrättande af ett statslotteri, som ligger i förekomsten af tillfälliga lotterier, bortfalla.

Vidkommande slutligen det i motionen anförda ändamålet för lotteriets upprättande, nämligen att skaffa medel till ålderdomspensioneringen, så vill utskottet framhålla, att, äfven om ålderdomspensioneringen är ett sådant filantropiskt ändamål, som af 1908 års Riksdag förutsattes såsom villkor för inrättandet af ett statslotteri, utskottet likväl hyser stora betänkligheter emot att om än endast delvis ställa en så stor och viktig angelägenhet som ålderdomspensioneringen på en lös och oberäknelig grundval, som jämväl ur principiell synpunkt måste anses förkastlig.

Om utskottet sålunda icke har kunnat godkänna de skäl, som motionären anført för sitt förslag, vill utskottet ändock icke ensamt på grund häraf hemställa om afslag å motionen, utan får utskottet såsom ytterligare skäl härför framhålla, att, då Kungl. Maj:t, enligt hvad utskottet inhämtat, fortfarande har lotterifrågan under behandling samt måhända redan nästa år kan till Riksdagen inkomma med förslag i ämnet, Riksdagen torde böra invänta detta Kungl. Maj:ts förslag, innan något beslut i lotterifrågan af Riksdagen fattas. Med åberopande af hvad sålunda anförts, får utskottet alltså hemställa,

att förevarande motion icke må till någon Andra kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 1 mars 1912.

På utskottets vägnar:

O. ALFR. BERG.

Reservation

af herr *Holmström*, hvilken ansett, att utskottet bort hemställa,

att Andra kammaren ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes låta utarbета och till Riksdagen snarast möjligt framlägga förslag till upprättandet af ett under statens förvaltning ställdt, permanent penninglotteri, hvars vinst afsattes till en ålderdomspensioneringsfond.

Det skulle här antecknas, att herr *Sandin* icke varit närvarande vid utskottets slutbehandling af ifrågavarande motion.